[2018] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 36

ਸਿੰਘ ਰਾਮ ਬਨਾਮ.

ਨਿਰਮਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ।

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2103 ਆਫ 2018)

ਮਾਰਚ 06, 2018

[ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸੀਜੇਆਈ,

ਏਐਮ ਖਾਨਵਿਲਕਰ ਅਤੇ ਡਾ.ਡੀ.ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂਡ, ਜੇਜੇ।

ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ 1988 - ਧਾਰਾ 166 - ਮੁਆਵਜ਼ਾ - ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਅਲੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ - ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਵੈਧ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧੀ ਵਾਹਨ ਦੇ ਮਾਲਕ-ਕਮ-ਡਰਾਈਵਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ - ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ - ਫੜਿਆ ਗਿਆ: ਮੰਗਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ - ਮਾਲਕ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ - ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜੋ ਜਾਅਲੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ - ਇੱਕ ਹੋਰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜੋ ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਵਿਆਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ - ਮਾਲਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਡਰਾਈਵਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਜਾਅਲੀ ਜਾਂ ਹੋਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ - ਉਹ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਵੈਧ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਮਾਲਕ-ਕਮ-ਡਰਾਈਵਰ ਤੋਂ ਵਸੂਲ ਕਰੇ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ।

ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ: ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਕ ਨੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜੋ ਜਾਅਲੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜੋ ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਵਿਆਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਨੂੰ ਨਵਿਆਇਆ ਗਿਆ। ਮਾਲਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਡਰਾਈਵਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਨਕਲੀ ਜਾਂ ਹੋਰ,

ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ (ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ (vii) ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 8, 9] [41-ਏ-ਸੀ]

ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ [2004] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 180: (2004) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 297 - 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ। ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ [2004] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 180 ਪੈਰਾ 8 ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ: 2018 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2103। 28.03.2014 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 2012 ਦੇ ਐਫ.ਏ.ਓ.. ਨੰਬਰ 3790 (ਓ ਐਂਡ ਐਮ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ। ਆਰ. ਕੇ. ਕਪੂਰ, ਰਜਤ ਕਪੂਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੇਖਾ ਗਿਰੀ, ਅਨੀਸ ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੁਪਤਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ। ਸ਼ੀਸ਼ ਪਾਲ ਲਾਲੇਰ, ਸੋਨਿਤ ਸਿੰਹਮਾਰ, ਦੇਵੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਡਾ. ਡੀ.ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂਡ, ਜੇ. **1** ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

2. ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 166 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ, ਯਮੁਨਾਨਗਰ ਦੇ ਜਗਾਧਰੀ ਵਿਖੇ ਮੋਟਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਲੇਮਜ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ('ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ') ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਵੈਧ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ: ਇੱਕ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਦੂਜੀ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਅਪਰਾਧੀ ਵਾਹਨ ਦੇ ਮਾਲਕ-ਕਮ-ਡਰਾਈਵਰ ਦੁਆਰਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ[1] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਵਾਹਨ ਦੇ ਮਾਲਕ-ਕਮ-ਡਰਾਈਵਰ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

---

[1](2004) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 297

3. ਇਹ ਹਾਦਸਾ 22 ਮਾਰਚ 2010 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਐੱਚ.ਆਰ-04ਬੀ -4673 ਵਾਲਾ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਿਆਣਾ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਫਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ 11,928 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 50% ਦੀ ਭਵਿੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ਼ 36 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕਮਾਈ ਦੇ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 15 ਦਾ ਗੁਣਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਗਣਨਾ 24,15,420 ਰੁਪਏ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹੈੱਡਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ 20,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤੋਂ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ (16,16,112 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ) ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਟਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 7.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 8,19,500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਧਾ ਕੇ 16,04,912 ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

4. ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ 2015 ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰ. 7737, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਨੂੰ 8 ਫਰਵਰੀ 2018 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

5. ਅਪਰਾਧੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਮਾਲਕ-ਕਮ-ਡਰਾਈਵਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਸੂਲਣ ਲਈ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੀਮਾਕਰਤਾ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜੋੜ ਅਤੇ ਕਈ ਦੇਣਦਾਰੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

6. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਹਵਾਲਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਵਿਭਾਗ, ਆਗਰਾ (ਐਕਸ.ਆਰ.1) ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਅਲੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਆਰ.ਟੀ.ਓ., ਆਗਰਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਸਹਾਇਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸੀ ਕਿ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਸ.ਆਰ.-1ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਕਸ.ਆਰ.-2) ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਅਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜਗਾਧਰੀ ਵਿਖੇ ਲਾਇਸੈਂਸਿੰਗ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਵੈਧ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਲਾਇਸੈਂਸਿੰਗ ਅਥਾਰਟੀ, ਜਗਾਧਰੀ ਦੁਆਰਾ ਟਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕਾਰ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲਾਇਸੈਂਸ ਸਿਰਫ 29 ਅਗਸਤ 2009 ਤੱਕ ਹੀ ਵੈਧ ਸੀ। ਇਹ ਹਾਦਸਾ

ਸਿੰਘ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਨਿਰਮਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ।

[ਡਾ. ਡੀ.ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ. ਜੇ.]

22 ਮਾਰਚ 2010 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ 28 ਨਵੰਬਰ 2011 ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵੈਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਸੀ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਦੇ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵਿਆਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵੈਧ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

7. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ (ਉਪਰਾ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਧਾਰਕ ਕੋਲ ਇਸਨੂੰ ਰੀਨਿਊ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ 'ਤੇ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:

“45. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਅੰਤਰ-ਕਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਅਰਥਾਤ, ਜਦੋਂ ਹਾਦਸਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਉਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵੈਧ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਟੈਸਟ ਦੇ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਲਈ ਅਯੋਗ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 14 ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰੋਵਿਸੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਇਸਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵੈਧ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। “45. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਅੰਤਰ-ਕਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਅਰਥਾਤ, ਜਦੋਂ ਹਾਦਸਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਉਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵੈਧ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਟੈਸਟ ਦੇ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਲਈ ਅਯੋਗ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 14 ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਆਪਣੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵੈਧ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

46. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਕਿ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਧਾਰਾ 19, 20, 21, 22, 23 ਅਤੇ 24 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਵਿਆਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਸਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵੈਧ ਰਹੇਗਾ।

ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿੱਟੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: "(iii) ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਜਾਂ ਡਰਾਈਵਰ ਦਾ ਅਵੈਧ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2)(ਏ)(ii) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਬੀਮਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ, ਜਾਅਲੀ ਜਾਂ ਅਵੈਧ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਈ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਜਾਂ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਬੀਮਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਜਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੁਆਰਾ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਬੰਧੀ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ।

(iv) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਉਪਲਬਧ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਵਾਹਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵੱਲੋਂ "ਉਲੰਘਣਾ" ਨੂੰ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਜਿਸਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਭਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ।

(v) ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਕਤ ਬੋਝ ਕਿਵੇਂ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।

(vi) ਭਾਵੇਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਡਰਾਈਵਰ ਦੁਆਰਾ ਵੈਧ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਉਸਦੀ ਯੋਗਤਾ ਸੰਬੰਧੀ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਸੰਬੰਧੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਕਤ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਇੰਨੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ/ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਲਿਸੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 149(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਬਚਾਅ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ "ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਯਮ" ਅਤੇ "ਮੂਲ ਉਲੰਘਣਾ" ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਗੇ।

(vii) ਇਹ ਸਵਾਲ, ਕਿ ਕੀ ਮਾਲਕ ਨੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਡਰਾਈਵਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ (ਨਕਲੀ ਜਾਂ ਹੋਰ), ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਿੰਘ ਰਾਮ ਬਨਾਮ. ਨਿਰਮਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ।

[ਡਾ. ਡੀ.ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂਡ। ਜੇ.]

8. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਮਾਲਕ ਨੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜੋ ਜਾਅਲੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜੋ ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਵਿਆਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਨੂੰ ਨਵਿਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ (ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ (vii) ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਨ।

9. ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ